

Język angielski - zakres materiału gramatycznego i leksykalnego (trzyletnie liceum)

Poniższy zakres materiału gramatycznego i leksykalnego jest podany w formie ogólnych haseł dających nauczycielowi możliwość uszczegółowienia zgodnie z wymaganiami zawartymi w informatorze maturalnym dla poziomu podstawowego i rozszerzonego oraz odpowiednio do poziomu klasy. Podany poniżej zakres materiału jest wspólny dla obu poziomów, z wyjątkiem struktur i objaśnień oznaczonych niebieską czcionką, które odnoszą się tylko do zakresu rozszerzonego programu.

CZASOWNIK

- Bezokolicznik i formy osobowe, **bezokolicznik przeszły**;
- Czasowniki posiłkowe;
- Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, **zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym**: *can, could, may, might, must, mustn't, needn't, will, shall, would, would like, would prefer, should, ought to, dare, need*;
- Tryb rozkazujący;
- **Tryb łączący, np. z *suggest, insist, demand, it's essential***;
- Czasowniki regularne i nieregularne;
- Czasowniki wyrażające stany i czynności;
- Czasowniki złożone (*phrasal verbs*);
- Imiesłów czynny i bierny;
- Zdania twierdzące, przeczące i pytające w następujących czasach gramatycznych:
 - *present simple* dla czynności i stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności o stałym charakterze, rozkładów czasowych, **w komentarzach sportowych i opowiadaniach**;
 - *Present continuous* dla czynności odbywających się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub bliskiej przyszłości, **czynności powtarzających się i uważanych za irytujące**;
 - *Present perfect* dla czynności i stanów, które miały miejsce ostatnio lub trwają do chwili obecnej lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną, **w zdaniach czasowych i konstrukcjach typu: *It is the first time...***;
 - *Present perfect continuous* dla czynności, które rozpoczęły się w przeszłości i trwają do chwili obecnej lub się skończyły, a ich skutki są nadal widoczne, **dla czynności powtarzających się od jakiegoś czasu**;
 - *Past simple* dla czynności i stanów, które miały miejsce lub powtarzały się w przeszłości, **po wyrażeniach *I wish..., It's time, I'd rather..., as if..., if only..., suppose..., supposing...***;
 - *Past continuous* dla czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, **w wyrażeniach *I was wondering ..., I was hoping ...***;
 - *Past perfect* dla czynności i stanów przeszłych poprzedzających inne czynności i stany przeszłe **lub zakończonych przed określonym momentem w przeszłości, po wyrażeniach *I wish..., as if ..., if only..., w konstrukcji *It was the first time...****;
 - *Past perfect continuous* dla czynności, które były wykonywane przez jakiś okres i poprzedzały inną czynność, **po wyrażeniach *I wish..., as if ..., if only...***;
 - *Future simple* dla stanów lub czynności przyszłych wynikających z okoliczności zewnętrznych, dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji;
 - *Future continuous* dla czynności, które będą odbywać się w pewnym momencie w przyszłości oraz w pytaniach o plany;
 - *Future perfect* dla czynności i stanów, które odbędą się lub będą trwały do określonego momentu w przyszłości;
 - *Future perfect continuous* dla czynności, które będą wykonywane przez określony czas do określonego momentu w przyszłości;
 - *Future simple in the past* w mowie zależnej i zdaniach warunkowych;
 - *Future perfect in the past* w mowie zależnej i zdaniach warunkowych.

SKŁADNIA

- Zdania rozkazujące;
- Zdania z podmiotem *it* i *there*, **w zwrotach *It's worth/no use +ing***;
- Zdania wykrzyknikowe;

- Zdania z dwoma dopełnieniami;
- Zdania w mowie zależnej z czasownikami *say, tell, ask* i następstwo czasów, zdania z różnymi czasownikami wprowadzającymi (np. *admit, threaten, suggest*), zdania niewymagające zmiany czasów;
- Pytania pośrednie;
- Pytania typu *question tags, reply questions* po trybie rozkazującym, zwroty *So do I, Nor/Neither do I*;
- Zdania w stronie biernej w czasach: *present simple, present continuous, past simple, past continuous, present perfect, future simple, past perfect*, oraz z czasownikami *see, hear, make* i *help*, zdania typu *He is/was known to be/have been*, passive gerund (np. *He hates being looked at*), passive infinitive (np. *She wanted to be admired*);
- Zdania współrzędnie złożone;
- Zdania podrzędnie złożone:
 - okolicznikowe:
 - o celu, czasu, miejsca, porównawcze, przyczyny; przyzwolenia; skutku
 - o sposobu
 - o stopnia
 - o warunku typu 0, I, II, III i mieszane, inwersja w zdaniach warunkowych, *will* i *would* po *if*;
- przydawkowe ograniczające i opisujące;
- orzecznikowe;
- dopełnieniowe typu *All I want was(to) go home*;
- podmiotowe, np. *What I want is peace and quiet*;
- Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie z wyrażeniami *I wish, I'd rather, I'd sooner, I'd prefer, you'd better, suppose, supposing, if only, it's high time*;
- Inwersja stylistyczna i inne formy emfaticzne:
 - po: *hardy, rarely, seldom, hardly, never, only, under no condition* itp.
 - w tzw. cleft sentences, np. *It was my mother who..., What I hate is...*;
 - zastosowanie *do* i *did*, np. *Do come in*.
- Konstrukcje gerundialne, bezokolicznikowe i imiesłowowe;
- Konstrukcja *have sth done, get sth done, have sb do sth, get sb to do sth*.

RZECZOWNIK

- Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
- Liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki mające tylko I. poj. lub tylko I. mnogą lub dwie formy liczby mnogiej, liczba mnoga rzeczowników złożonych;
- Forma dzierżawcza of, *Saxon Genitive* i *double genitive*;
- Rodzaj;
- Rzeczowniki złożone;
- Rzeczowniki użyte przymiotnikowo;
- Budowa słowotwórcza rzeczownika.

PRZEDIMEK

- Przedimek nieokreślony, określony i zerowy

PRZYMOTNIK

- Stopniowanie regularne i nieregularne, konstrukcje typu *the sooner, the better, more and more impatient*;
- Przymiotniki w konstrukcjach z *so, such, how, what*;
- Przymiotnik dzierżawczy;
- Przymiotniki złożone typu *blue-eyed*;
- Miejsce przymiotnika w zdaniu ;
- Kolejność przymiotników przed rzeczownikiem;
- Przymiotnik z przedimkiem określonym (*the poor*) i po czasownikach postrzegania (*It smells nice*).

PRZYSŁÓWEK

- Stopniowanie regularne i nieregularne;
- Miejsce przysłówka w zdaniu;
- Przysłówki *too* i *enough*;

- Przysłówki o dwóch znaczeniowo różnych formach (np. *hard – hardly*).

PRZYIMEK

- Przyimek określający miejsce, kierunek, odległość, czas;
- Przyimek przyczyny i sposobu;
- Przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.

ZAIMEK

- Zaimek osobowy, dzierżawczy, emfaticzny, wskazujący, pytający, względny, wzajemny;
- Zaimek nieokreślony: *some, any, no, every* i złożenia z nimi, *none, either neither, many, much, few, a few, little, a little, another, other, others, the other, the others, every, each, enough, both all, either – or, neither – nor*
- Zaimek bezosobowy *you, one*.

LICZEBNIK

- Liczebniki główne i porządkowe

SPÓJNIKI

- *and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so, in spite, on condition that, despite, supposing, providing/provided that, so as, even though, whereas, as if, as though*

Tematyka

Zakres słownictwa określony jest zakresem tematycznym, co oznacza, że jest on na tyle szeroki, by umożliwić swobodną wypowiedź ustną lub pisemną na każdy z wymienionych poniżej tematów, odpowiednio dla zakresu podstawowego i rozszerzonego. Tematyka ta jest zgodna z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej oraz zakresem tematycznym wymaganym na maturze.

- 1) człowiek (np.: dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne);
- 2) dom (np.: miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania);
- 3) szkoła (np.: przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, system oświaty);
- 4) praca (np.: zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np.: okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np.: artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne, diety);
- 7) zakupy i usługi (np.: rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze, banki, ubezpieczenia);
- 8) podróżowanie i turystyka (np.: środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, wypadki);
- 9) kultura (np.: dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
- 10) sport (np.: dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
- 11) zdrowie (np.: samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia, niepełnosprawni, uzależnienia, ochrona zdrowia);
- 12) nauka i technika (np.: odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, awarie, technologie informacyjno-komunikacyjne);
- 13) świat przyrody (np.: klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, katastrofy, przestrzeń kosmiczna);
- 14) państwo i społeczeństwo (np.: struktura państwa, urzędy, organizacje społeczne i międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna, gospodarka);

15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.